

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Бала өмірінде ертегінің маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ
16.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/172951/

Адаева Лаззат Сембаевна

Лауазымы: тәрбиешісі

Атырау облысы

Құлсары қаласы

Жылыой ауданы

КМҚК «Гүлдәурен»бөбекжай-бақшасы.

Кіріспе

Ертегі – балалардың қиялын, танымдық қабілеттерін және рухани-адамгершілік қасиеттерін дамытуда маңызды құрал. Ертегілер арқылы бала әлемді танып, жақсылық пен жамандықты ажыратуды үйренеді. Бүгінде ертегілер тәрбиелік мәні зор мәдени мұра болып табылады. Бұл мақалада ертегінің бала өміріндегі маңызы, оның тәрбиелік рөлі және баланың дамуына әсері талқыланады.

1. Ертегілердің бала дамуына әсері

Ертегі баланың танымдық, эмоциялық және әлеуметтік дамуына үлкен ықпал етеді. Бала ертегіні тыңдау немесе оқу арқылы өмірдің негізгі құндылықтарын түсінеді. Ертегілердің бала өміріне тигізетін әсері:

- Қиялды дамыту:** Ертегілердің ерекше кейіпкерлері мен оқиғалары баланың қиялын дамытып, шығармашылық қабілетін арттырады.
- Тілдік дағдыларды жетілдіру:** Ертегі оқу немесе тыңдау арқылы бала жаңа сөздерді меңгереді, сөйлем құру қабілеті жақсарады.
- Эмоциялық интеллект:** Ертегі кейіпкерлерінің сезімдері мен іс-әрекеттерін түсіне отырып, бала эмоцияларды тануды үйренеді.

- **Әлеуметтік дағдылар:** Ертегі арқылы бала қарым-қатынас жасаудың, достық пен сыйластықтың маңызын түсінеді.

2. Ертегілердің тәрбиелік рөлі

Ертегілер – балаларды моральдық құндылықтарға баулитын маңызды құрал. Олар баланы адалдыққа, еңбекқорлыққа, қайырымдылыққа және әділеттілікке үйретеді. Мысалы:

- **Халық ертегілері:** Қазақтың «Ер Төстік», «Алдар Көсе» сияқты ертегілері батылдық пен тапқырлықты дәріптейді.
- **Әлем халықтарының ертегілері:** Әртүрлі мәдениеттердің ертегілері балаларға түрлі дүниетаным мен құндылықтарды таныстырады.
- **Заманауи ертегілер:** Қазіргі ертегілер технологияның дамуына сай жаңа тақырыптарды қамтып, баланың қызығушылығын арттырады.

3. Ертегі оқудың әдістері мен тәсілдері

Баланы ертегімен таныстыру – оның танымдық, шығармашылық, және тілдік қабілеттерін дамыту үшін маңызды. Ата-аналар мен тәрбиешілер ертегілерді оқытуда түрлі әдістерді қолдана алады.

3.1. Ертегі оқу немесе әңгімелеу

Ертегіні дауыстап оқу немесе әңгімелеп беру баланың зейінін шоғырландырып, тілдік қорын байытуға ықпал етеді. Әңгімелеу кезінде мәнерлеп оқып, кейіпкерлердің әрекеттерін түсіндіру, сұрақтар қою арқылы оқиғаны талқылау баланың ойлау және тыңдау қабілеттерін жетілдіреді.

3.2. Рөлдік ойындар

Ертегі кейіпкерлерінің рөлдерін сомдау баланың қиялын дамытып, өзін еркін сезінуіне көмектеседі. Рөлдік ойындар арқылы бала шығармашылық қабілетін жетілдіріп, ұжымдық қарым-қатынас дағдыларын қалыптастырады және оқиғаға тереңірек енуге мүмкіндік алады.

3.3. Ертегі құрастыру

Баланы өз ертегісін ойлап табуға ынталандыру – оның шығармашылық әлеуетін ашады. Бұл әдіс арқылы бала оқиғалар желісін құрастырып, себеп-салдарлық байланыстарды түсінуді үйренеді, сондай-ақ қиялын іске қосып, өзіндік ерекшелігін көрсетеді.

3.4. Ертегіні тыңдау және мультимедиялық әдістерді қолдану

Аудиоертегілер тыңдау немесе анимациялық фильмдерді көру баланың визуалды

және есту қабілеттерін дамытады. Интерактивті кітаптар мен мультимедиалық құралдар оқуды қызықты әрі түсінікті етіп, баланы ертегілер әлеміне еліктіреді.

3.5. Қолөнер арқылы ертегі жасау

Ертегілерге байланысты қолөнер бұйымдарын жасау баланың шығармашылық қабілетін дамытады. Қағаздан, саздан немесе басқа материалдардан кейіпкерлер мүсіндерін жасап, ертегі оқиғасын суреттермен немесе макеттермен бейнелеу баланы қызықтырады әрі қиялын ұштайды.

4. Ертегілердің жанұядағы рөлі

Отбасы – баланы ертегі әлемімен таныстыратын ең алғашқы әрі маңызды орта. Ертегілерді оқу немесе әңгімелеу арқылы ата-аналар баламен жақын қарым-қатынас орнатып, оны түсіну қабілетін дамыта алады. Ертегілерді бірге талқылау отбасындағы жылы атмосфераны қалыптастырып, балаға өзін қауіпсіз әрі маңызды сезінуге мүмкіндік береді.

Ертегілер арқылы ата-аналар балаларына өмірлік құндылықтар мен адами қасиеттерді үйретеді. Әділдік, мейірімділік, батылдық секілді қасиеттер ертегі кейіпкерлерінің әрекеттері арқылы жеткізіледі, бұл баланың моральдық түсінігін дамытады. Бала ертегіден үлгі алып, шынайы өмірде дұрыс шешім қабылдауды үйренеді.

Отбасында ертегі оқу дәстүрі баланың оқу мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді. Дауыстап оқу немесе бірлесіп ертегі жазу баланың кітапқа деген қызығушылығын оятып, оның оқуға деген сүйіспеншілігін арттырады. Сонымен қатар, бұл дәстүр баланың зейінін, қиялын және ойлау қабілетін дамытуға септігін тигізеді.

Ертегілер тек білім мен тәрбие беру құралы ғана емес, сонымен бірге отбасылық құндылықтарды нығайтуға, ұрпақтан-ұрпаққа асыл мұра ретінде жетуге ықпал етеді. Баланың есейгенде де ата-анасымен ертегі оқыған сәттерін жылы еске алуы – жанұяның маңыздылығын көрсететін тамаша мысал.

5. Балабақшадағы ертегімен жұмыс

Балабақшада ертегі – балалардың танымдық, шығармашылық және тілдік қабілеттерін дамытудағы негізгі құралдардың бірі. Тәрбиешілер ертегілерді қолдану арқылы балалардың сөздік қорын байытып, сөйлеу дағдыларын жетілдіреді. Ертегі тыңдаған бала оқиғаның мазмұнын түсініп, кейіпкерлердің әрекеттерін бағалауды үйренеді.

Ертегіні сахналау – балабақшадағы ең қызықты іс-шаралардың бірі. Балалар ертегі кейіпкерлерінің рөлдерін сомдап, өз ойларын еркін жеткізуге және ұжымдық жұмысқа дағдыланады. Бұл әдіс олардың өзіндік сенімділігін арттырып, шығармашылық

қабілеттерін шыңдауға көмектеседі.

Ертегіні талқылау балалардың сыни ойлау қабілетін дамытуға ықпал етеді. Тәрбиеші балалармен бірге оқиға желісін талдап, кейіпкерлердің мінез-құлқына баға береді, бұл баланың дұрыс шешім қабылдау дағдыларын жетілдіреді. Сонымен қатар, ертегінің тәрбиелік мәнін түсіндіріп, оның өмірдегі маңызын ұғындыруға болады.

6. Ертегі мен заманауи технологиялар

Заманауи технологиялар ертегілерді жаңа форматтарда ұсыну арқылы балалардың қызығушылығын арттыруда үлкен рөл атқарады. Мультфильмдер, аудиокітаптар және анимациялық қосымшалар ертегілерді визуалды және есту тұрғысынан қызықты етіп, балаларға қолжетімді етеді. Бұл форматтар баланың технологияны меңгеруіне көмектесіп, олардың ақпаратты әртүрлі тәсілдермен қабылдау қабілетін жетілдіреді.

Мультимедиалық ертегілер арқылы бала оқиғаны көріп қана қоймай, оның кейіпкерлерінің әрекеттерін тереңірек түсінеді. Интерактивті қосымшалар балаларды ертегіге белсенді түрде қатысуға ынталандырып, олардың қиялын дамытады. Аудиоертегілер тыңдау баланың елестету қабілетін шыңдап, сөйлеу тілін дамытуға көмектеседі.

Қорытынды

Ертегі – баланың жан дүниесін байытатын, оның қиялы мен танымдық қабілеттерін дамытатын құнды құрал. Ертегілер арқылы бала жақсылық пен жамандықты ажыратуды, өмірлік құндылықтарды бағалауды үйренеді. Сондықтан, ертегіні баланың күнделікті өміріне енгізу – оның тәрбиесі мен дамуы үшін аса маңызды қадам.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Каирова Б. К., Аубакирова Н. К. Ертегі терапиясы арқылы жеткіншектердің рухани-адамгершілік құндылықтарын дамыту. – 2021.
2. Дана бала журналы.
3. Абжапарова Г. К. Балалар тәрбиесіндегі ертегілердің маңызы мен орны (Күлше қыз ертегісінің негізінде) //Интернаука учредители: ООО» Интернаука». – С. 37-41.
4. Байжунусова Г. К., Сатынская А. К. Мектеп жасына дейінгі балалардың көркем әдебиет арқылы тілдерін дамыту